

‘Lenen is geluk, sparen een gemiste kans’

Jongeren zijn rijker dan ooit, maar kampen ook vaker met problematische schulden. Sparen is niet hip, lenen is cool. “Van een calvinistisch schuldbesef is geen sprake”, zegt Pim van Heijst, onderzoeker aan de Hogeschool Utrecht.

DIETER VAN DEN BERGH

Geld speelt een belangrijke rol in het leven van jongeren. Maar er goed mee omgaan is een ander verhaal. Twee op de drie werkende jongeren hebben een schuld van gemiddeld 1750 euro, zo blijkt uit recente cijfers van het Nibud. Docenten, begeleiders en maatschappelijk werkers moeten een grotere rol gaan spelen bij het voorkomen van deze schulden, daarvoor pleiten Pim van Heijst en Stijn Verhagen in het boek *Geld Rolt: de rol van professionals bij financiële bewustwording van jongeren*.

Drie jaar lang deden Van Heijst en Verhagen, respectievelijk onderzoeker en lector bij het lectoraat Participatie en Maatschappelijke Ontwikkeling van de Hogeschool Utrecht, met een team van collega's op scholen en instellingen in de regio onderzoek naar de financiële positie van jongeren. In *Geld Rolt* geven ze docenten en begeleiders het advies jongeren te leren gezonder met geld om te gaan.

Aanleiding waren “alarmerende signalen uit het veld”, zegt Pim van Heijst. “Docenten en begeleiders zien leerlingen in de problemen komen door schulden, maar denken weinig te kunnen doen.”

Er is in de huidige maatschappij veel aandacht voor het terugdringen van schulden, maar niet voor het voorkomen daarvan, aldus Van Heijst. “Professionals die met jongeren werken, kunnen een belangrijke rol spelen bij schuldpreventie. Het hoort zelfs bij hun pedagogische taken. Ze hoeven niet allemaal financieel specialist te worden, maar het thema moet tussen de oren zitten. Door er aandacht aan

te besteden in de klas, kweek je bewustwording en maak je het probleem bespreekbaar. Nu blijft het vaak bij een eenmalig lesje budgetteren, het wordt verder nauwelijks aangesneden.”

Jongeren hebben meer geld en meer schulden, hoe kan dat?

“Ze werken meer dan vroeger en hebben daardoor meer geld. Maar ze hebben ook meer verantwoordelijkheden, er wordt veel meer zelfredzaamheid gevraagd. Welke ziektekostenpremie moeten ze kiezen, welke telefoon- of energieaanbieder? Die combinatie zorgt voor schulden. Het probleem met geld is trouwens van alle tijden.”

De spaarcultuur is een leencultuur geworden. Sparen is suf, lenen staat voor vrijheid en geluk.

“Sparen is niet echt cool, nee. Veel geld uitgeven heeft vaak iets stoers. Zuinig zijn niet. Volwassenen praten niet over hun salaris, maar voor veel jongeren is het juist geen taboe om schulden te hebben. Van een calvinistisch schuldgevoel is geen sprake. Lenen hoort erbij. Het is normaal van alles te hebben, ook al heb je daar het geld niet voor. Jongeren hebben ook vaak een andere definitie van ‘schuld’ dan volwassenen. Een studieschuld is geen schuld en duizend euro rood staan ook niet.”

Ze beseffen niet wat de gevolgen kunnen zijn.

“Nee, het gaat gemakkelijk van kwaad tot erger. Met de meeste jongeren gaat het weliswaar goed, maar bij sommige leiden schulden tot schooluitval of problemen thuis, tot een sociaal

Jongeren steken zich onder andere in de schulden door belkosten.

isolement of criminaliteit. Ook ‘informele’ – schulden, onderlinge leningen bij vrienden, ouders, familie of kennissen – spelen een rol. Sommige mensen wil je hierdoor niet meer dagelijks tegen het lijf lopen, dus blijf je weg van school of juist van huis.”

Waar gaat al dat geleende geld heen?

“Onder meer naar mobiele telefoons, boetes, dure parfums, dure kleding, scooters. Een gebrek aan status wordt vaak gecompenseerd met de aanschaf van dure spullen. Laten zien dat je erbij hoort. Vooral op het ROC zie je dat vaak.”

Jongeren worden dan ook voortdurend verleid. Met één druk op de knop koop je iets online, overal wordt geadverteerd voor lenen en rood staan.

“We leven in een samenleving die consumptiever is dan ooit. Maar het is ook makkelijker om je in de schulden te steken dankzij allerlei geldverstrekkers. Politieke maatregelen om leenreclames te verbieden, zouden helpen. De studiefinanciering werd

jarenlang gepromoot als ‘leen maar zo veel mogelijk’, pas recent heeft minister Plasterk gezegd: ‘denk na waarvoor je leent’. Als jongeren aankloppen bij een kredietbank, moeten ze stoppen met school en gaan werken om hun schuld af te kunnen lossen. Ook dat klopt niet.”

En de rol van de ouders?

“Ook bij de ouders valt nog veel

mogelijk. Maar dat wil nog niet zeggen dat dat ook voor hun zoon of dochter geldt. Wij komen jongeren met schulden tegen die zeggen: ‘Hadden we maar meer ondersteuning van onze ouders gehad’.”

Jongeren kunnen beter gaan sparen, net als hun ouders vroeger.

“Sparen kan natuurlijk geen kwaad, maar we zijn ook realistisch: mensen lenen veel meer dan vroeger, vandaar ook *Geld Rolt*. Lenen is ook niet per definitie slecht, maar doe het dan wel op een gezonde manier en maak een overzicht van je uitgaven. Een studielening is een investering in je toekomst, net als geld lenen voor een scooter omdat je daarmee naar je werk kunt. Maar calculeer wel de terugbetaling in en de rente die je moet betalen.”

Er is veel onwetendheid, schrijven jullie.

“De realiteitszin ontbreekt vaak. Zeker een derde van de jongeren weet niet goed hoe het zit met hun geld. Ze hebben geen idee

Vervolg zie pagina 18

Hillen

100^e column

Spook

De maatschappelijke veranderingen van deze eeuw beginnen voet aan de grond te krijgen in politiek Den Haag. Het heeft wel even geduurd. De revolutie

van Fortuyn was als de eerste donderslag van een naderend onweer. Je kijkt wel even op, maar je hoopt dat het droog blijft. Daarna kwam Rita Verdonk. Ook zij zwol aan, maar liep vervolgens leeg, voornamelijk door gebrek aan vakmanschap. Meteen daarna kwam Wilders, met het grote verschil dat hij wel degelijk een politiek ambachtsman is. Daarom is hij veel bedreigender voor de gevestigde orde. Relatieve nieuwkomer SP boert trouwens ook plezierig. Bovendien kun je wachten op een of meer nieuwe partijen voor ouderen. Het onderwerp afstempelen van pensioenen is gevallen en dat raakt veel mensen. Bovendien wordt de zorg telkens duurder. De ouderen zijn

de grootste afnemers. Ten slotte gaat binnenkort de Bosbelasting aantikken voor ouderen met een klein pensioen. Veel ouderen zijn boos. Als zo'n ouderenpartij professioneel wordt georganiseerd en een aansprekende leider krijgt kan deze heel wat stemmen gaan trekken. Het gedoe bij het CDA is dan ook veel meer dan dom geruzie in een partij, die bij de verkiezingen heeft verloren. Ook de andere partijen zullen aan dijkbewaking moeten gaan doen. Vrij naar Marx zou je kunnen zeggen: Er waart een spook door Nederland. Het is het spook van de ongerustheid over de toekomst. De samenleving kijkt hunkerend uit naar nieuwe

zekerheden en nieuwe gidsen. De huidige politiek biedt deze niet of niet voldoende en dus gaan de mensen zwermen, als een bijenvolk zonder koningin. Vandaag zitten er veel bij Wilders, morgen kunnen ze elders zijn. Wie zal het zeggen? Zij voelen zich niet ontrouw aan hun vroegere partij, zij vinden dat die partij juist aan hun ontrouw is geworden. In ruil voor hun steun voelen ze zich in de kou gezet. Het CDA heeft een serieuze poging ondernomen om dat maatschappelijk protest ernstig te nemen en in te kaderen in regeringsbeleid. Voor de VVD ligt de agenda iets anders. Die zien Wilders als een weggelopen schaap dat ze terug willen

hebben, of in ieder geval in de buurt. De poging van het CDA ging ten koste van de rust in eigen gelederen. Een groot deel van de vorige generatie zit nog vast aan de verhoudingen van gisteren, toen de kiezer nog zoet en het CDA nog groot was. Die kiezers schreeuwden moord en brand over het nieuwe realisme van het huidige leiderschap. Dat de zeeën daar zo hoog konden gaan, laat zien hoe verschrikkelijk moeilijk de overgang is naar het nieuwe realisme. Het CDA kan zich troosten met de gedachte dat ook de concurrentie nog het spook op visite krijgt. Het blijft nog lang onrustig in Den Haag.

SENATOR HANS HILLEN